

2010. január

Jelenségnaptár

HOLDFÁZISOK

Január 7.	10:40 UT	utolsó negyed
Január 15.	07:11 UT	újhold
Január 23.	10:53 UT	első negyed
Január 30.	06:18 UT	telehold

MIRA-MAXIMUMOK

	Csillag	Max. (m)	Térkép
01.01.	Z Oph	8,1	
01.02.	SS Cas	9,8	VA 11
01.02.	Z Vir	10,4	
01.04.	X Hya	8,4	
01.04.	R Aqr	6,5	VA 11
01.08.	V Oph	7,5	VA 8
01.09.	RU UMa	8,3	
01.09.	V Cet	9,4	
01.12.	T Eri	8,0	
01.14.	V CrB	7,5	VA 1
01.14.	RR And	9,1	VA 10
01.14.	R Lep	6,8	VA 2
01.16.	R LMi	7,1	VA 4
01.19.	T Cap	9,5	
01.20.	RT Dra	9,1	
01.24.	T Cep	6,0	VA 6
01.25.	T Cas	7,9	VA 10
01.25.	U Cyg	7,2	VA 1
01.26.	RR Hya	9,3	
01.27.	ST Lyr	9,8	
01.28.	RS Her	7,9	VA 5
01.29.	YZ Vul	9,4	
01.29.	RT Cyg	7,3	VA 5
01.29.	V CMi	8,7	

A bolygók láthatósága

Merkúr: Január 4-én alsó együttállásban van a Nappal. A hónap közepétől kereshető napkelte előtt a hajnali ég alján, a délkeleti horizont közelében. 27-én van legnagyobb nyugati kitérésben, 24,8°-ra a Naptól. Ekkor egy és negyed órával kel a Nap előtt.

Vénusz: Ebben a hónapban nem figyelhető meg. 11-én felső együttállásban van a Nappal. Fényessége $-3,9^m$, átmérője 9,8", fázisa 0,999-ről 1,0-re nő, majd 0,997-re csökken.

Mars: Hátráló mozgást végez a Leo, majd a Cancer csillagképben. Egész éjszaka megfigyelhető, feltűnően látszik magasan az égen. 29-én szembenállásban van a Nappal. Fényessége $-0,8^m$ -ról $-1,3^m$ -ra, átmérője 12,7"-ről 14,1"-re nő. A Mars-oppozícióval kapcsolatos cikkünket l. a Bolygó-rovatban, a 26. oldalon!

Jupiter: Előretartó mozgást végez a Capricornus, majd az Aquarius csillagképben. Feltűnően látszik az esti délkeleti égen, késő este nyugszik. Fényessége $-2,1^m$, átmérője 34".

Szaturnusz: Kezdetben előretartó, 14-e után hátráló mozgást végez a Virgo csillagképben. Éjjel előtt kel, az éjszaka második felében látható. Fényessége $0,9^m$, átmérője 18".

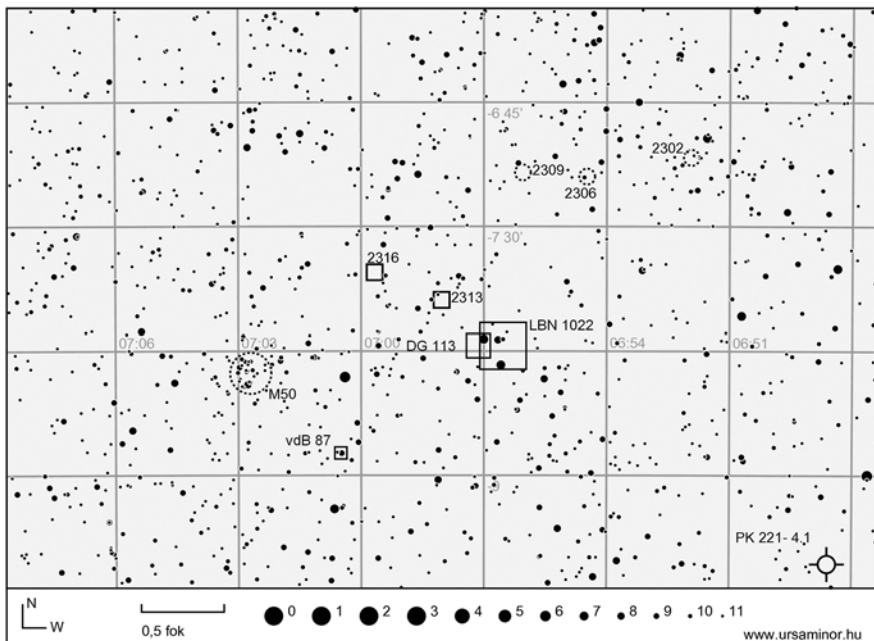
Uránusz: Az esti órákban figyelhető meg a Vízöntő, majd 15-től a Pisces csillagképben. Késő este nyugszik.

Neptunusz: A hónap első felében még megkereshető az esti szürkületben, a Capricornus csillagképben.

Kaposvári Zoltán

Januári mélyég-ajánlat

Az Egyszarvú csillagkép déli területén, az M50 nyílthalmaz közelében találjuk az NGC 2313 és 2316 jelzésű reflexiós ködöket. Előbbi amatőr szempontból majdhogynem érdektelen, alig fél ívperces, 14^m -s ködösség. Társa, a közeli NGC 2316 $1,5'$ -es méretével és 12^m körüli fényességével könnyebb préda lehet. Nála is könnyebb célpont a magas felületi fényességű vdB 87 jelzésű reflexiós köd, mely két csillag körüli $3'$ -es kerek páráságként látható. Jóval nagyobb kiterjedésű az LBN 1022 emissziós köd, melyet elsősorban fotósok figyelmébe ajánlunk, bár legfényesebb

területe, a DG 113 vizuálisan is érdekes lehet. A felvételeken ezt a 8'-es gázködöt markáns porsáv szeli ketté. Észrevételéhez nagyobb műszerre (jellemzően 20 cm felett) és OIII szűrőre (de legalábbis UHC-re) van szükség. Északabbra három nyílthalmaz található, az NGC 2302 (= NGC 2299), NGC 2306 és NGC 2309. Az első és az utolsó 9–10^m-s közepesen szétszórt halmaz, a 2306 valójában talán nem is létezik, esetleg egy tucat csillag 15'-es gyűrűje. Megfigyelésükhöz derült eget kíván:

Sánta Gábor

Januári meteorraj-ajánlat

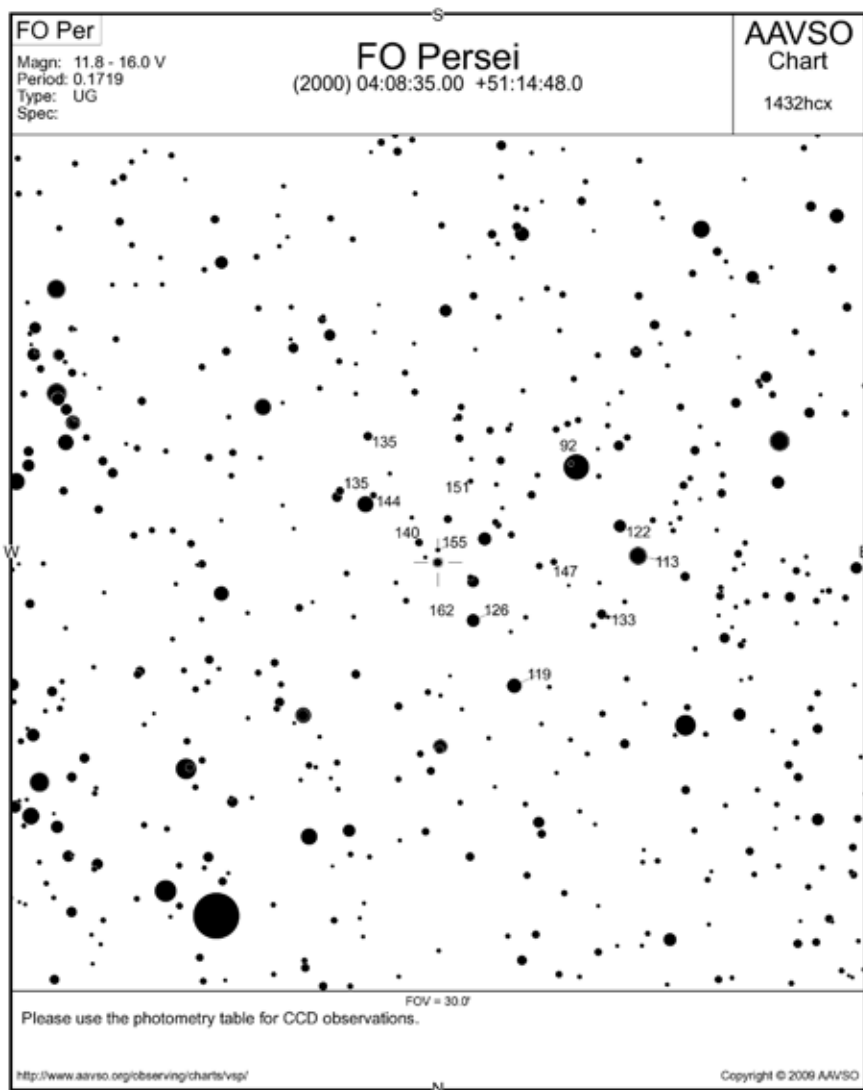
A Quadrantidák maximuma január 3-án 18 UT-kor lesz (más források szerint 19 UT-kor). Egyes források szerint 12 és 16 UT között egy nagyon erős kitörés is várható. A radiáns cirkumpoláris, ezért egész éjszaka látható. Legalacsonyabban helyi idő szerint este 8 órakor van, legmagasabban hajnalban. A maximum élesen jelentkezik, bár az elmúlt évben szokatlanul hosszú volt az aktivitás.

A 100 körüli ZHR 12 óra hosszat tartott. A videós megfigyelések szerint az aktivitás egészen január 10-ig elhúzódik, viszont vizuálisan csak 5-ig aktív a raj. Az egyik legszebb aktivitást okozó raj, közepes sebességű meteorokkal. Telihold december 31-én lesz, így a kora esti órákban még nem okoz zavart az észlelésben. Este 10-től viszont már alaposan megtizedeli a látott meteorok számát.

Gyarmati László

A hónap változócsillaga: az FO Persei

A Perseus–Camelopardalis csillagképek határán, nem messze a fényes, ám nem túlságosan változékony XX Cam R CrB típusú változótól találjuk az őszi-téli ég igen aktív törpenóvját, az FO Perseit. A mindössze 4,1 órás (esetleg 3,5 órás, a szakirodalom nem egyértelmű a kérdésben) keringési idejű kölcsönható kettőscsillag minimumban 16 magnitúdó körül árválkodik szinte pontosan 1 fok távolságra a 4,2 magnitúdós λ Pertől

északi irányban. Ebből a halvány állapotból szokott a csillag jó négy magnitúdós kitörésekbe felfényesedni, átlagosan mindössze 10 naponta! A maximumban akár 11,8^m fényességet is elérő törpenóva így a kitörések alatt akár 10 cm-es műszerrel is felkereshető, de kényelmes észleléséhez célszerűbb legalább 20 cm-es távcsöveket

használni – ezzel kimondottan jó célpont az olcsó és nagy fénygyűjtőképességű Dobson-távcsövek számára. Mellékelt térképünk az AAVSO honlapjáról származik (www.aavso.org), ahol más égbolt-beállításokkal tetszőleges látómezejű térképeket készíthetünk.

(Ksl)